

пѣсни. Онази тъмна и подсъзнателна стихия, която е най-характерното у българина и която го прави великъ, се разлѣ и като нажежена лава отъ изригналъ вулканъ, пламтящи струи изпълниха источниятъ край на Балканския полуостровъ.

Отъ люлката, отъ майчини пѣсни, всѣки българинъ знаеше, че ще дойде този день и всѣки го чакаше. Дълбоко въ нашата душа се бѣха врѣзали страданията на миналото поколѣние и образитѣ отъ тъмното робство, преминаваха съ всичката си живостъ и прѣснота. Умразата бѣше наследствена, — тя бѣ неизмѣрима.

И, когато удари часътъ на разплатата, градоветѣ и се лата се опраздниха — всичко отиде на югъ. Като да бѣше минала нѣкаква хала, която измете всички мъже. Животътъ въ страната спре. България цѣла бѣше отишла тамъ долу, гдето имаше само смъртъ и безсмъртие.

Въ книгата си „Спомени отъ турско-българската война презъ 1912 година“ кореспондента на Швейцарския вестникъ „Züricher Zeitung“ Максъ Бауеръ пише:

„Подобно на ураганъ който събаря дървета, кжщи
„и унищожавя всичко надъ земята, се хвърлиха бълга-
„ритѣ надъ своя умразенъ врагъ. Това не бѣха войски,
„а стихия, която заливаше. Тѣ бѣха демони, които уби-
„ваха, прескачаха убити за да догонятъ живитѣ, за да
„нѣма и поменъ отъ турчина. Презъ тѣзи чудни дни
„ставаха работи, които ний мислѣхме отдавна замрѣли,
„за които сме чели изъ старитѣ пѣсни, изъ древнитѣ
„пергаменти. Старецъ иде съ седемтъхъ си синове и
„желае съ тѣхъ, рамо до рамо, да се бие. Билъ се е
„той при Шипка преди 35 години, знае Турци какъ се
„биятъ и иска да учи самъ своитѣ синове. Майки изпра-
„щаха синоветѣ си и имъ казваха: „За този славенъ
„день сме ви раждали и отхранили!“ Не звучатъ ли тия
„думи както думитѣ на Спартанкитѣ отъ древната история!
„Майки галятъ своитѣ чада, цѣлуватъ ги и гордо ги
„изпращатъ къмъ смъртъта. Тичатъ съ полковетѣ за-
„пѣхтяни стари баби, на които вече живота догаря. Съ
„усмивка тѣ гледатъ какъ внукътъ е бодъръ въ редътъ
„и съ немощнитѣ си нозе се мжчатъ да го настигнатъ,
„да повървятъ още малко заедно. Сега тя знае вече
„защо го е отгледала!“ . . .

Европа бѣше смаяна отъ този тъменъ и непознатъ народъ, за който се казваше само, че населява Источна Румелия, че е дивъ, некултуренъ и недостоенъ за независимъ политически животъ. Европейскитѣ кореспонденти пребродиха страната ни, проучиха я, и заедно съ войскитѣ, навлѣзоха въ заветитѣ земи. Изнесенитѣ славни победи станаха достойние на цѣлия културенъ свѣтъ. За единъ мигъ България спечели симпатиитѣ и удивлението на всички, защото, съ своята готовностъ, съ своята духовна сила, съ националната си мощъ, и съ справедливостъта на своитѣ искания, тя доказваше на дѣло, че е достойна за животъ и че ще живѣе.